СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 162. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 15. липня, 1927. VOL. XXXV. No. 162. Jersey City, N. J., Friday, July 15, 1927. THREE CENTS

ЖІНКИ ДОМАГАЮТЬСЯ ПОВНОЇ РІВНОПРАВНОСТИ

ЖІНОЧА ДЕЛЕҐАЦІЯ ДОБИВАЄТЬСЯ АВДІЄНЦІЇ В КУЛИДЖА.

РЕПИД СИТІ, 13. липня. — Сюди прибула нині делеґація від Краєвої Жіночої Партії, щоби добитися в президента Кулиджа авдієнції в справі повного рівноуправнення жінок. Президент згодився приняти жінок у слідуючу пятницю.

Жінки заповідають, що вони почнуть у слідуючім конґресі боротьбу за добуття для жінок усіх тих прав, які мають мущини. Сенатор Кертис і конґресмен Антоні вже мали згодитися внести в конґресі резолюцію за відповідною зміною американської конституції.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ НЕ ПОПИРАЄ ЕКОНОМІЧНОЇ ДЕЛЕҐАЦІЇ ДО РОСІЇ.

ДЕЛЕҐАЦІЯ НЕЗАВИСИМА ВІД РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ.

ВАШИНҐТОН, 13. липня. — Вилнєм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, видав публичну заяву, що делеґація з 10 членів робітничих юній, що вибирається на просліджение економічних умов у Росії, не є зовсім делеґацією від робітництва, зорґанізованого в Американську Федерацію Праці, але приватним підприємством.

Провідником сеї делеґації є Алберт Койл, редактор офіціяльного органу юнії машиністів. В делеґацію входять переважно члени зелізничих юній. З ними піде кількох знатоків народної господарки та відомий адвокат Френк Волш.

ЖЕРТВИ СПЕКИ І БУР.

В ОДНІМ НЮ ЙОРКУ ЗГИНУЛО 14 ЛЮДИЙ ВІД ГОРЯЧА.

ВАШИНҐТОН, 13. липня. — Цілу східну полосу Злучених Держав навістила нині велика спека. Майже всюди спека хиталася між 90 а 100 степенями Фаренгайта. Муку людий збільшувала ще велика вогкість воздуха. Ню Йорк мав нині найгорячійший день сього року; в один час термометер підійшов там до 91 степенів.

Богато людий виїхало в той день над море, бо не одна фабрика не могла працювати. Велике число тих людий так і спало над берегом моря. Пожарні сторожі справляли дітям купелі на вулицях міст.

Як звичайно в таку спеку, богато людий померло від жари. В Ню Йорку згинуло від сонячного удару 14 осіб, в доокружних містах 7.

ПЕРЕСЛУХАННЯ В СПРАВІ САКА Й ВАНЦЕТТІ.

НОВІ СВІДКИ ЗА НЕВИННОСТЮ ЗАСУДЖЕНИХ.

БОСТОН, 13. липня. — Перед комітетом, який ґубернатор Фулер установив для розсліджения справи Сака й Ванцетті, стануло нині богато нових свідків, які доказували невинність засуджених. Були се майже всі свідки, які були вже відомі в час розправи проти обжалованих, але яких для ріжних причин не переслухано.

Один зі свідків заявив перед комітетом, що судля Тейер, котрий провадив розправу, висказувався проти обжалованих так, що зі сього видно було його упереджене до них.

ЖИДІВСЬКІ ПРОВІДНИКИ ОСТЕРІГАЮТЬ ЖИДІВ ПЕРЕД ФОРДОВИМ ВІДКЛИКОМ.

РАДЯТЬ ЖИДАМ НЕ БУТИ ГІСТЕРИЧНИМИ ЗІ СЬОГО ПРИВОДУ.

НЮ ЙОРК, 13. липня. — Жидівські провідники подали до жидівських газет осторогу до Жидів, щоби вони не попадали в гістеричну радість з приводу відклику Генрі Форда своїх антисемітських виступів. Вони остро виступають проти того, що деякі Жиди вже навіть почали величати Форда та уряджувати йому „памяткові збори згоди". Провідники радять уважати справу Форда покінченою.

ПРИСУД НА ВІЙСЬКОВИХ ПОЛІСМЕНІВ ЗА НАПАД.

КАРИ ВЯЗНИЦІ ДОХОДЯТЬ ДО 5 ЛІТ.

ФЛЕМИНҐТОН, Н. ДЖ., 13. липня. — Стейтовий суд видав нині присуди в справі стейтових жовнірів (полісменів), яких недавно признано винуватими нападу на фарму Тимотея Міні, підчас котрого згинула сестра Міні, а він самий відніс тяжку рану в ногу.

Суд засудив поручника Даніела Роджерса, котрий проводив поліцією підчас нападу на фарму Міні, на 5 літ вязниці та 1,000 долярів кари, полісмена Ларсена, що перший ввійшов до дому Міні після нападу, на три роки, а капраля Дейлі на два роки вязниці та 1,000 долярів кари.

ЗА ПОДВІЙНЕ ВБИЙСТВО.

НЮ ЙОРК, 13. липня. — Поліція каже, що їй вдалося дістати перший доказ, звязуючий арештованого норвезького моряка Лі з убийством двох жінок, відкритим минувшої неділі. Одна жінка заявила поліції, що вона бачила, як якийсь мущина стояв з клунком у руках коло плота парку в Брукліні, де відтак найдено клунок з частинами тіла жінки. Коли поліція поставила жінку перед 20 мущин, вона без трудности розпізнала межи ними сього мущину, і ним був якраз Лі.

ПЕРЕПЛИЛА БАЛТИК.

КОПЕНГАҐЕН, 12. липня. — 17-літна Едит Єнзен переплила Балтик з данського острова Льолланд до Фермер, перепливши 22 кільометри в 10 годинах і 32 мінутах. В серпни думає переплисти англійський канал.

УРЯДОВЕЦЬ ОБМАНЕЦЬ.

Перед львівським трибуналом присяжних відповідав урядовець уряду мір і ваг Тадеуш Сенкевич, обвинувачений за надужиття урядової власти й обманство. Сенкевич, виделеґований до стемплювання бочок у львівськім броварі, віддавав до каси свого уряду лише частину належитостей, а решту брав собі. Так наразив польський скарб на школу більше як на 20 тис. зол. Обвинувачений допустився надужить іще в богатьох інших містах, але тих надужить не обнято актом обвинувачення, щоби упростити карне поступовання.

„КРАМОЛА" СЕРЕД ПОПІВ.

Орган лібералів „Голос Буковини" робить нагінку на національні меншости за їхню, мовляв, непатріотичність (щодо Румунії). Справді, попи-ортодокси до своїх мотивів про здоровля короля Румунії та про розвиток держави від себе вже додають молитов і про визволення українського народу. І це все українською мовою. Це — безсумнівний злочин (на думку газети), бо така молитва може визначати лишень праґнення до точнісінько таких порядків, які є по той бік Дністра, на Радянській Україні.

ОБКРУЧУЮТЬ НАШ КРАЙ.

Ужгородська „Свобода" наводить зміст закону про адміністраційну реформу, що його ухвалили всі урядові партії Чехії. За тим законом представництво Зак. України складатиметься з 18 осіб (12 обраних, а 6 призначених урядом). На чолі адміністрації краю стоятиме голова краю, за призначенням президента республики. Головним містом краю буде не Мукачів, а Ужгород. Цей орган матиме, звичайно, лишень дорадчі права і тільки. Ці спроби приборкати Закарпатську Україну не зустріли навіть серед Куртяківців, „християн"-карпатофорів та їм подібних великої радощі. Але всі вони вважають, що це крок наперед, коли прирівняти до нинішного стану Закарпатської України. Тільки ліва соц. преса ганьбить та викриває справжній характер цього адміністраційного „трюка" чеського уряду.

АРЕШТУВАННЯ КОМУНІСТІВ.

Львівська польська преса подає до відома, що на днях поліція впала на засідання львівських комуністів, яке відбувалося на вільному повітрі на Богданівці, передмістю Львова. Всіх учасників арештовано.

Досі не вдалося ствердити, на скільки правді відповідають ці інформації, бо поліція в цій справі не хоче подати ні одного назвища арештованих.

БАТЬКО ВОЙКОВА БУВ ЖИДОМ — АВСТРІЙСЬКИМ ГОРОЖАНИНОМ.

Один варшавський часопис пише про покійного пос. Войкова, що він був Жид. Батько Войкова жив у Хорватії і був горожанином австро-угорської монархії. З фаху був гімназійним учителем, що давно виемігрував до Росії і там оженився з Московкою. З того подружа вродився син, убитий тепер посол Войков. Що торкається заміток, що пок. посол Войков брав участь у вбивстві царської родини, то він мав у цьому стільки спільного, що в тій губернії, де вбито царську родину, був харчовим комісаром.

БРІДСЬКІ „ПРОМИСЛОВЦІ".

Нову компанію фальшівників грошей арештували у Львові. Мехель Вайнтравб, Ізраель Ляндав, Мойсе Зайнзель і Сімхе Френкель є громадянами такого „промислового" міста як Броди. Не маючи лекшого заняття, вони взялись за таку важку працю як репродукція золотих і долярів.

НЕЛСОНІВ ПРОЦЕС МОЖЕ БУДЕ ВІДЛОЖЕНИЙ.

Процес Ирла Нелсона, якому закидують, що він удушив дві женщини у Вінніпеґу, може бути відложений аж до осени. Головий судля Мейтерс висловився за відложенням процесу, бо побоюється, що при теперішнім настрою публики він не дістане справедливого і безпристрасного суду. Суд назначив адвокатів Стида і Нонга, щоби боронили Нелсона в процесі.

ПАН НІСТОР „ПОДВІЗАЄТЬСЯ".

„Черновіцер Морґенблят" з 15. м. м. вміщує відомости про дві виступи пана Ністора за останї дні. Бувший міністер Буковини, огидна своєю собачою відданістю Великій Румунії персона, пан Ністор на передвиборчому зібранні ліберальної партії в Чернівцях сказав між иншим: „Нашим програмом є: знову повернути лад у державі, додержувати законів країни, переглянути всі закони про податок, запровадити в цій справі як найбільші полекшення. Ми обстоюємо мир та згоду між всіма горожанами цеї держави (цебто Румунії, Ред.) й не хочемо робити жадної ріжниці між сільським і міським населенням, між тими, хто має иншу віру і говорить иншою мовою. Перед законом ми всі рівні, з однаковими правами й однаковими обовязками".

А 8. червня то й же Ністор промовляв у Румунській Академії в Букарешті на урочистім зібранні з приводу 50-рїчного ювілею визвольної війни. І в цій промові він виступив яко рішучий прихильник румунізаційної політики на Буковині та в инших „приєднаних" землях. А особливо розпинався за „щасливу" Буковину. „Сьогодні буковинський нарід в обєднаній Румунії почуває себе щасливим і гордим, що в цій важливій теоретичний події румунського народу і він зіграв свою ролю".

ГОДІ ЖДАТИ ЯКИХСЬ ПОЛЕГШЕНЬ ДЛЯ ЗАК. УКРАЇНИ, ПОКИ ТАМ КВІТНЕ „КОМУНІЗМ".

Д-р Крамарж в статутноправничій комісії чеського парляменту підчас дебатів з приводу адміністраційної реформи сказав таке: „Гадаю, що не буде ображати карпаторуського населення, коли ми скажемо, що всеж таки нашим обовязком є наглядати за тим, чи корисними чи шкідливими для нього є ті установи, що їх ми йому даруємо... Я-б вже щасливий, колиб міг сказати, що населення цілком визріло для всіх тих демократичних інституцій, які ми маємо. Скажемо собі отверто, що подекуди ми з тою своєю демократією переполнили... Ми взяли на свою душу великого гріха так проти населення, як і проти самої держави, колиб почали заводити там (на Зак. Україні) такі речи, до яких Закарпатська Україна ще не доросла". Коли чеський уряд не виконує щодо Закарпатської України всього того, про що недвозначно говорить чеський основний закон, а дає Закарпатській Україні лишень купецьке самоврядування з призначенням празьких посіпак, то за словами Крамаржа — „нічого тут нема протизаконного, бо те, що ми даємо, є провізорія, яка тягнітиметься так довго, поки населення Зак. України не доведе, що воно визріло до виконання всього того, про що говориться в основних законах. Обирати комуністичного депутата — це для мене ще не є доказом зрілости... Ми чекаємо, що як скрізь, так і там, ці хвилі (комунізму Ред.) вщухнуть і що населення прийде до розуму. Тоді ми почуємо себе щасливими, що „зможемо дати цьому населенню все те, що йому обіцяли".

Виходить, що вся та політика кольонізаційного здирства та утиски на Закарпатській Україні є помстою за „большевизм" українського населення. Годі говорити вже, що кожен з Українців, хто протестує проти системи сваволі на його землі, є — на думку Крамаржів — большевиком, комуністом. Одначе, чи довго можна буде такими „мудрими" словами виправдувати свої крутійства на Закарпатті.

ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА У ПЛЯНІ ДВУ.

Державне Видавництво України вже розробило плян видавничої роботи на 1927—28 рік загальний, окрема по сектору художньої літератури. Плян передбачає побільшення майже на 50% видань цієї літератури, порівнюючи з роком 1926—27. Буде продовжено видання вже розпочатих клясиків (Нечуй-Левицького, Котляревського, Квітки-Основяненка, Панаса Мирного й інш.). Окрім того введено в плян твори сучасних пролетарських і революційних письменників, що належать до ріжних літературних угруповань (Вапліте, ВУСПП, „Молодняк", Ліфе). На західну перекладну літературу і на цей рік відведено незначну кількість аркушів.

ПОЛЬСЬКИЙ СОЙМ РОЗВЯЗАНИЙ

В ТОЙ ДРАСТИЧНИЙ СПОСІБ ЗАКІНЧЕНО БОРОТЬБУ ПРАВИТЕЛЬСТВА З ПАРЛЯМЕНТОМ.

ВАРШАВА, 13. липня. — В часі, коли промовляв оден з опозиційних послів і виказував права сойму, звився між порожними міністерськими лавками оден з міністрів і відчитав декрет, яким президент держави розвязує сойм.

В той спосіб позбувся уряд немилого сойму, з яким провадив боротьбу ще з весни.

ОҐИҐГЕНСОВИ СПРАВЛЕНО ВЕЛИЧАВИЙ ПОХОРОН.

ПОХОРОННИЙ ПОХІД БУВ ДОВГИЙ НА 4 МИЛІ. — ПРЕЗИДЕНТ КОЗҐРЕЙВ ПО ВИГОЛОШЕННЮ ПРАЩАЛЬНОЇ МОВИ ВМЛІВАЄ.

ДАБЛИН, 13. липня. — Забитого заступника президента Оґиґґенса поховано на державний кошт, а гріб його находиться біля замордованого давніше його товариша М. Коллинса. В похороні взяло участь яких 250,000 людей. Похід тягнувся на 4 милі. 12 возів везло вінки з квітами. Ще нікому не справлено так величавого похорону як Оґиґґенсови. На гробі виголосив пращальне слово президент Козґрейв, який зімлів по промові. Зімліла рівнож і вдова по Оґиґґенсови, а всі члени уряду та нарід заливалися слезами. В день похорону були замкнені всі склепи, школи, урядові бюра і суди.

ПОАНКАРЕ ВИРАТУВАВСЯ З БІДИ.

НАБЛИЖАЮЧІСЯ ВАКАЦІЇ ДОПОМОГЛИ ЙОМУ ОПОРАТИСЯ З ОПОЗИЦІЄЮ.

ПАРИЖ, 13. липня. — Позиція премієра Поанкаре і його уряду була захитана з огляду на упір Поанкаре в справі підвишки платні для цивільних урядовців, яка нища від передвоєнної платні. За підвишкою заявлялися особливо радикали і соціялісти, себто ліві, які становлять більшість в парляменті і від яких становиска залежить істнування уряду. Поанкаре був проти неґайної підвишки, а заявився за нею доперва зі слідуючим роком. Він виступив дуже остро проти тих, що так щедро оперують державною касою ,а не застановляються над консеквенціями такого кроку. Та кажуть, що Поанкаре говорив так сміло тому, що мав інформації, що посли хочуть чимскорше виїхати на вакації і через те не спричинять міністерської кризи. Так і було і Поанкаре дістав знова вотум довіря 347 голосами проти 200. В той спосіб має запевнену позицію до жовтня, коли зійдеться парлямент на осінну сесію.

НОВІ БРИТІЙСЬКІ ПРОПОЗИЦІЇ.

АДМІРАЛА БРИДЖМЕНА ПОКЛИКАНО ДО ЛОНДОНУ.

ЛОНДОН, 13. липня. — З рамени лондонського уряду візвано адмірала Бриджмена, голову британської делеґації на морську конференцію в Женеві. Це покликанне звязане з новими пропозиціями, з якими думає виступити Анґлія, щоби довести морську конференцію до якогось позитивного висліду.

Нова британійська пропозиція ставить що до кружляків і міненосців нову рацію 12-12-8. Вся тонажа має виносити, для Анґлії і Америки по 550,000 тон, а для Японії 320,000. Британія буде мати після цего пляну кружляків на 350,000 тон, а міненосців на 200,000 тон. Те саме відноситься до Америки. Японія знова буде могла мати кружляків до висоти 210,000 тон, а 110,000 тон призначені на міненосці. Велика Британія буде мусіла счеркнути 4 великі кружляки, а Америка буде могла побудувати 10 нових. Що до міненосців Анґлія буде мусіла счеркнути 150,000 тон, а Америка 21,000.

ЗЕМЛЕТРУС НАРОБИВ ШКОДИ НА $1,250,000.

ЄРУСАЛИМ, 13. липня.—Ще досі не обраховано точно всіх жертв. В самім Єрусалимі згинуло 400 людей. Жидівський університет сильно ушкоджений. В російській церкві завалилися чотири стовпи, що підпирали три копули. Инші церкви рівнож понесли більші або менші шкоди. Побіжні обчислення виказують матеріяльну шкоду на $1,250,000.

ДОМАГАННЯ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ОПОЗИЦІЇ.

МОСКВА, 13. липня. — Найбільше заінтересовання викликує тепер в комуністичних кругах становище опозиції. Всі відчувають її, хоч на зовні її не видно, ні не чути про ню в часописях. Ло тій причині нема нігде проголошеної програми опозиції, яку можна пізнати хиба з поодиноких виступів опозиціонистів. Програма та виглядає ось так:

Совіти стають поволи буржуазною країною, бо уряд виказує слабу руку супроти буржуазних елементів і коли так піде далі, в короткім часі кекомуністи будуть при владі. Уряд йде на руку кулакам на селі, на чім терпить сільська біднота. По тій причині треба перевести новий розпредїл землі і відібрати кулакам землю, а надати її бідним. В справах робітничих належить підвисти авторитет робітничих юній і поробити робітників відвічальними за діловодство в фабриках. Належить звернути більшу увагу на міський пролетаріят, подібно як на сільську бідноту. Треба закинути заграничну пропаґанду за викликанням світової революції, бо на це ще не прийшов час, а треба старатися притягнути до краю як найбільше заграничного капіталу. Заграничну пропаґанду треба вести в той спосіб, щоби студіювати відносини в чужих краях і піддержувати комуністичного духа.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РЕСПУБЛИКА ВІДРОДЖУЄ НІМЕЧЧИНУ

Навіть ті Німці, що були горячими прихильниками Гогенцолернів і не могли уявити собі Німеччини без монархії, в душі раді тепер з того, що Німеччина стала републикою. А навернули їх до републики живі факти. Вони бачили німецьку монархію в важних хвилях, коли в 1918 р. важилася доля німецької держави, бачили всю її нездарність, як вона не могла вже викресати ніякої сили в народі, коли не стало багнетів. Вони бачили рівнож довголітні змагання републиканського уряду, звернені до привернення Німеччині давного міжнародного престіжу та до виратування її з економічного і фінансового хаосу.

Мимо довгого саботажу з боку державного адміністраційно-судового апарату, який держали в своїх руках монархістично настроєні урядовці, мимо песимізму, з яким відносився монархістично вихований загал до републики, та послідна мала в своїй ідеї таку силу, що переборола всі ті перешкоди і стоїть сегодня сильна як скала в тій самій Німеччині, яку 10 літ тому взад навіть уявити собі не можна було иншою державою, як не монархією. За так короткий час так основно перемінилася психіка німецького народу.

Не перемінили одначе душі німецького народа ніякі наукові розправи про те, що краще: монархія чи република, не зробили цеї переміни ніякі вічеві промови, лекції, брошури чи ґазети. Саме життя переробило німецьку душу. І тому саме продовжено 17. мая закон про особлившу охорону републики, бо самі Німці не бажають собі повороту німецького б. кайзера до Німеччини, навіть в характері приватної людини.

Бо той кайзер втік з Німеччини в часі розгрому німецької держави, в часі нужди і одчаю. А Німеччину залишив другим ратувати. І ті другі, себто приклонники републики довели за кілька літ до цего, що Німеччина має тепер найздоровшу в Европі валюту та засідає в Лізі Націй разом з тими, що в 1918 р. видали на ню засуд смерти. Републиканська Німеччина розбудувала буквально з нічого нову фльоту і зачинає опановувати світовий ринок, а заразом сплачує тяжкі репарації аліянтам. За оден тільки рік зменшує вона число безробітних з 2,000,000 до 700,000 і справляється з найбільшими трудніощами, з якими боряться Анґлія і Франція, себто ті держави, що Німеччину побили. Република дає доказ, що вона посідає життєздатну силу, що вона вміє викресати з нації свіжі сили, які надають їй новий розмах, якого дати не могла завмираюча монархія, що держалася головно славою минувшини, пруською дисципліною і багнетами.

ЧИ ІНШОЇ ЖУРИ ВИ ВЖЕ НЕ МАЄТЕ?

(Оригінальна стаття для „Свободи" в справі „делеґації").

V.

Заграничний „Центр" не поминає ніякої важнійшої нагоди, щоби не порушити справи наших визвольних змагань перед світовим форум, що відноситься зосібна до засідань Ліґи Націй.

Такі меморанда роблять своє і дають особливо другим, ворожим Польщі державам пожаданий матеріял до атаків на неї, або до її повільного а систематичного компромітовання. Не забуваймо, що „ґутта кават ляпідем" — крапля вижолоблює камінь — і що в світі меморанда та жалоби відограють єще велику ролю, коли прийдеться до остаточного обрахунку з Польщею.

А ось наприклад відбувало недавно в Берліні свої наради **„Міжнародне Товариство Ліґи Народів"**. Отже наше **„Зах. Українське Товариство Ліґи Націй"**, стояче близько до нашого закордонного „Центра" — не залишило сеї нагоди і розвело між членами тих нарад живу пропаґанду та основно поінформувало їх про невиносиме положення нашого народу під Польщею.

Для сеї цілі уладило воно відповідне експозе, яке роздано підчас нарад комісії меншим а також розіслано поодиноким делеґаціям і представникам закордонної преси. Се дуже попсувало гумор і пляни польським делеґатам, тимбільше, що на сторінках преси появилося навіть дословне наведенне цілих уступів з того експозе.

На осіннє засіданне Ліґи (Союза) Народів в Женеві збирає наш закордонний „Центр" нові протипольські матеріяли і вишле до Женеви своїх делеґатів, щоби там між членами Ліґи робили відповідну пропаґанду і освідомлювали їх про тяжке положення нашого народа під Польщею. Така пропаґанда має велике значінне для відносин внутрішних у Західній Україні (Сх. Галичині і пр.) так як і для твердошкурих вшехполяків не є байдужним, коли на міжнароднім ґрунті демаскується їх і представляється у відповіднім світлі їх украйножерство. Польська влада видає сотки тисяч на саме **шпіонованне** президента Петрушевича та його „Центра" і коби нам мати бодай десяту частину виданих Поляками на ту ціль грошей — то ми не таку ще міжнародну акцію могли би розпочати!

Тут треба єще з натиском запримітити, що наш закордонний „Центр" — се взагалі одинока загранична українська репрезентація, що заступає перед культурним світом інтереси нашого народа. Ані „гетьман" з німецької ласки Скоропадський, що оголосив 14. листопада 1918 р. федерацію з Росією, ані Петлюрівці, що договором з 21. квітня 1920 р. віддали Полякам західно-українські землі на поталу — такої інформаційної і пропаґандистичної служби на міжнародній арені — не роблять.

Але тим більшим обовязком наших Американців є помагати так „Центрови" як і „ЗУНРО" (ЗУНРєв. Обєднанню) в їх тяжкій і дуже відповідальній роботі. Вибачайте, добрі люди, брати Американці, але то вже є така доля, а радше великий, святий обовязок американських іміґрацій всіх народів помагати тим народам, з котрих вони походять, у їх визвольних боротьбах. За гроші американських іміґрантів визволялася Італія, велася революційна пропаґанда по 1849 році Мадяра Кошута, а передовсім за гроші американських Айришів — боролась через цілі десятки літ — мала Ірляндія.

Що більше: навіть Пілсудскі і Монтвіл (повішений Москалями — бо Пілсудский утік з тюремного шпиталю) вели свою кроваву революційну боротьбу з Москалями перед 20-ма роками головно за гроші американських Поляків. Є отже і нашим Українцям в Америці на що видавати гроші та не ломити собі голови висиланнєм „делеґацій" (!), котрі нікому на нічо не придадуться, хиба лиш самим „делеґатам", що троха перетрясли би та через се відсвіжили свої кости подорожею через „великий став" та через Европу. Але таку відсвіжуючу подорож можуть преці устроїти собі дотичні охотники за свої власні гроші, а не повинні аж покликувати до помочи ціле громадянство...

Читаючи нашу американську пресу — а й краєву, обговорюючу американські наші справи, я знаю дуже добре, що браття Американці мають немало і своїх місцевих болів, котрі би треба якось облегчити. Ось наведу я тут лише оден уступ зі звіту адвоката Д-ра Константиновича з Сянока, що минувшої зими обїхав був наші кольонії в Злучених Державах та в Канаді. (Гляди „Діло" ч. 47 с. р.):

„З розмови з нашими передовими людьми в Ню Йорку, Филаделфії, Шикаґо, Детройт і ін. місцевостях — набрав Др. Константинович переконання, що **денаціоналізація українського елементу** поступає там доволі швидко. Таксамо зрештою денаціоналізуються всі Европейці в Америці. Найскорше підпадає під могутний вплив денаціоналізаційної стихії молоде покоління, що вже виховалося на американській землі та в американській школі. Навіть діти наших відомих громадян говорять між собою по анґлійськи, а в наших церквах молодого покоління майже не видно. Тут моглоб богато помогли заснуванне хоч 2—3 **щоденних українських шкіл** по найбільших скупченнях українських іміґрантів (Ню Йорк, Филаделфія, Шикаґо), до яких повинні записати своїх дітей принаймні українські інтеліґенти. Ті українські школи, що тепер істнують, се по правді не школи, а курси, з яких користи не богато.

„При тих щоденних українських школах требаб заснувати також свої **бурси,** аби українська молодь виховувалася разом і під відповідною опікою в рідному дусі. Українські **бурси** потрібні конче також **в університетських містах;** їх слід вивінувати у відповідні українські бібліотеки, журнали, часописи. На удержання таких шкіл і бурс нашу еміґрацію стати зовсім легко".

Др. Константинович пропонує видати для укр. амер. молоді спеціяльну **„Історію України"** уложену відповідно до американських понять. Після мене таких історій повинно би бути дві:

1) одна коротша, в **анґлійській мові,** щоби школяра **заінтересувати** тим предметом — очивидно з образками і з ґеоґрафічною картою України;

2) друга — вже в **українській мові** — але її службу могла би безпечно сповнити й **Історія України Аркаса.**

Про українську школу в Америці висказано уже в „Свободі" багато розумних думок (згадаю лиш хочби п. Р. М. Дмитрова та п. М. Зазуляка). Я однак дуже би не погоджувався з деякими поглядами, висказаними п. І. Семаном в ч. 111 „Свободи" з с. р. Він каже між иншим в своїй інтересній статті таке:

„Я не розумію, чому воно так є, що ми всі дбаємо за край, а за себе самих забули. Ми повинні троха подбати і за себе, бо блища сорочка від кожуха".

Отже що до сего, то п. Семан помиляється, бо тою сорочкою, що є блищою тіла, є власне Рідний Край. Коли би його вороги цілковито винищили і вигубили до ноги живучий у нім наш народ — то яку рацію істнования в Америці яко **українська** мала би наша іміґрація? То лиш одним Жидам по страшних жертвах удалося вдержатись через майже дві тисячі літ і в розбиттю по цілім світі навіть по втраті вітчини. Але в нас такої дбалости нема — і ось уже перше поколінне виросле в Америці — поанґличуєсь. — Правду каже п. Семан, що більша половина нашої іміґрації лишиться з родинами на завсіґди в Америці, що отже треба подбати о се, щоби нове поколінне її не втопилося в чужім морі.

І ту преважну **шкільну справу** я уважаю також за **один з тих болів,** що є **важнійші від прогульок на Радянську Україну.**

Так — дбайте за неї, а при вашім горячім заінтересованню нею — я переконаний, що ви її скоро і корисно полагодите.

Але — (позвольте на церковну фразу, бо поповича всетаки троха до аналоя тягне) — паки і паки глаголю вам:

Зважте, що грядуть нові важні події, бременні в преважні наслідки для нашої великої нації. Ми слабо поінформовані про тайний, підпольний розвій нашої національної справи на Радянській Україні*), і лише зі зверхних познак вносити можемо, що там національне почуття за послідні роки незвичайно зросло і скріпилося. Але дріжджем в нашім національнім відродженню була все таки і є наша Галичина і ми всіх сил доложити мусимо, щоби то жерело нашої потенціяльної енерґії не висохло під впливом бурних, руйнуючих вітрів, дуючих з ворожої нам Варшави.

Ми мусимо отже використувати ті роки, а може вже лиш місяці або й тижні перед новою **воєнною** суматохою для скріплення революційного духа в масах нашого народа на Західній Україні, до **„розпалення аж до грани"** того духа, як каже Б. Лепкий, так, щоби ті нові грядущі історичні події не заскочили нас знову неприготованими.

Колиж знаєте, що істнує **„Західно-українська національно-революційна Орґанізація (ЗУНРО),** що з повною посвятою займається власне тим приготовлюванням нашого народа, так, щоби він, перенятий горячим самостійницьким революційним духом, міг яко тверда могуча фаланґа опертися новій ворожій навалі і користаючи з воєнних клопотів Польщі розбити раз на все наложені нею окови — тож преці не смієте байдужно глядіти на ті нові геройські змагання і не смієте наших борців лишити без помочи власне підчас теперішної так важної — бо приготовлюючої та орґанізуючої роботи.

Не хочемо багато від вас: передплачуйте — але масово „Українського Революціонера" за $1 в рік!

А так, як така революційна робота вимагає таки туже значних коштів — то возьміть на увагу хочби предложенне пп. Гавриїла Туркевича та М. Кривого, щоби кождий член У. Н. Союза платячи вкладку до нього — до кождої вкладки додавав єще й **30** центів на найважнійші тепер потреби. З тих **30** центів ішлоби **10** центів на „Обєднанне" (себ-то на Рідну Школу, інвалідів, вязнів і т. ин. в краю), — **10** центів на **„ЗУНРО" і „Центр",** а **10** центів на **Рідну Школу в Америці.**

Так отже ніякій інституції не було би кривди тай ніхто не був би обтяжений занадто великими датками. Але за то давалиби **всі.** Очивидно крім того треба би устроювати на ті цїли концерти, вечерниці і т. и. а узисканий дохід рівнож в той самий спосіб ділити на три части.

Я, не знаючи американських обставин, можу помилятися, алеж се лише проєкт, подібний, як проєкти панів Г. Туркевича та М. Кривого і других.

—o—

Як бачимо з усього попередно представленого, то наші американські браття мають важнійші і більше пекучі болі — як висилка „делеґації" (!) на Радянську Україну.

Уже пп. П. Дурбак, В. Морозович та другі побили достаточно той нещасний помисл дуже сильними арґументами. До нього й запалилися після п. Дурбака головно такі люди, що У. Н. Союза і „Свободи" ніколи не попирали, але — навпаки — щкодили їм.

Щож до тої думки, що преці навіть по зверхнім вигляді сільських господарств можна пізнати заможність селянства (п. М. Кривий) то я зауважу, що нам **не** може розходитися о **повне пузо,** але **о свободу.** За царя-батюшки були пуза на селі пересічно навіть дуже повні, але не було свободи — і нація загибала та ледащіла.

Ми не діти — і знаємо дуже добре, чого сподіватись нам від Поляків, а чого від радянського ладу. Ми знаємо дуже добре його хиби а американські „комхлопці" можуть бути хиба лиш відстрашаючим приміром для нас.

Але ми знаємо також і се, що коли би прийшло до війни між шляхотсько - фашистівською Польщею а Радянським Союзом — то для нашого народа більша небезпека від побіди Польщі, як від побіди Союза. Польща забирає нам і Мазурами кольонізує належні нам на підставі прав природи ґрунта; на ланах польських, московських та жидівських панів у Польщі — караються в тяжкій роботі більше як за пів дурно наші браття; Польща польонізує наші школи, нищить і зупинює нашу культуру.

На Радянській Україні діється щось зовсім противне і навіть помимо многих хиб радянського устрою — нам під ним заглада національна не грозить але противно: наша нація, наша культура під ним з кождим днем скріпляється.

Тому на випадок війни — нам дуже легко рішитися, з ким іти, а кого безоглядно нищити. Однакож ми не забуваймо, що ми маємо **орієнтуватись передовсім на себе самих,** на добро нашого власного народа. Але тому й мусимо його орґанізувати і **приготовляти на слушний час",** щоби не ішов безборонний „аки овца на заколеніе"!

А се є біль важнійший від всяких прогульок на Радянську Україну.

Будьмо достойні тих великих завдань, які ставляє перед нами велика історична хвиля і помагаймо передовсім тим, котрі готують нові кадри борців за освободженне наших рідних братів в краю з ярма.

Іван Наконечний.

*) Ніяка „делеґація" про се не довідається.

В. Будзиновський.

ПЯТЕ КОЛЕСО.

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.

(51)

— Я гадаю, — Бурлай відповів — тепер забрати з собою лиш те, що дасться взяти на кілька коний. Гармат ні збруї взагалі тепер не можу взяти. Не лиш тому, що перевіз не легкий. Я на збрую ще не маю скритка. Збруя мусить бути захована в якім тайнику аж до слушного часу. На Запорожу стоїть полк реєстрових козаків зі старшиною вірною Ляхам. Не диво, що вірні, бо та старшина... сами Ляхи. Як би вони провідали, що я привіз порох і збрую, ще й гармати, зараз відоймилиби. Я ще сам не знаю, в якій закутині Запорожа знайду собі гніздо. Насамперед мушу знайти для себе і для моїх хлопців якийсь захистний кут, якийсь добрий скриток. Я буду просити тебе, щоби все те, чого я тепер не возьму з собою, ти заховав у себе.

— Як ти гадаєш перенести до себе на Запороже гармати? — Бурлай спитав.

— Коли вже буду мати скриток, зачну возити з Криму сіль. Бо й соли треба нам пристарати великий запас. Сіль буду купувати у тебе. В кождій мажі даш під сіль оберемок мушкетів або одну гармату. Тільки добре позакутуй, щоби від соли не зїла їх ржа.

— Ляхи не перехоплять?

— Або я дурний возити гармати попри ніс польського вартового? Коби тільки який польський шпигун не підглянув, що ти даєш до соли збрую, то ся збруя безпечно заїде до мене. Від тебе чумаки вернуть манівцями крізь Великий Луг. Туди Ляхи не заганяються, бо жаден ляцький смільчак, що не слухав перестороги і пустився в ті сторони, до своїх не вернув. Які три, чотири чумацькі валки перевезуть до мене всю мою працю. Будеш міг все те переховати у себе?

— Переховаю, але не всьо в Перекопі. До себе возьму тільки частину, решта лишиться тут, на ґалері. Коли вже возьмеш до себе все те, що буде у мене дома, з ґалери перенесу решту.

Сеї днини Тугай забрав до себе тільки ту частину своєї пайки, якої не думав продавати. Решту лишив на ґалері, щоби вислати до Царгороду. Сам вернув до Перекопу, запросивши до себе Бурлая і Хмельницького. Сі оба, лишивши поки що на ґалері все своє добро і всю челядь, пішли до Перекопу, щоби відпочавши у бея, купити кілька пар коний і три мажі.

У Тугая Турок Мамбет бен Раджаб назад перемінився в українського міщанина. Бурлай перемінився в запорожського козака. До ґалери оба вже не вернули. На другий день бей вислав над море три мажі, свою челядь для ґалери з її отаманом і невільників тілько, кілько ґалера потребувала гребців. Невільників зараз поприковувано до лавок. Ті, що доси гребли, вийшли на волю. Поки що, виносили з ґалери на мажі Бурлаєве добро. Він вже раньше сказав був їм, що брати, що лишити на ґалері. Вивели також Олену і посадили її на мажу накриту полотном. Аж коли ґалера відплила, всі посідали на мажі і рушили під проводом і конвоєм уланів Тугая до Дніпра. В дві години по їх відїзді, почвалали в ту сторону Хмельницький і Бурлай, в товаристві кількох військових старшин Тугая. В половині дороги до Дніпра наздігнали свою валку. Татарські старшини вернули до Перекопу, Бурлай і Хмельницький ступали позаду поволи посуваючоїся валки. Їхали сухим, пустим татарським степом. Богдан сказав Бурлаєви, що на хвилю відійде від него і почвалав вперед. Зрівнався з мажею, в котрій під полотном сиділа Олена. Його кортіло присістися до неї, але боявся, що Бурлай зачне жартувати собі з него. Він тільки схилився і зазираючи під верету розпростерту на великих каблуках спитав:

— Вигідно?

— Вигідно, але скучно, — Олена відповіла, висуваючи голову зпід полотняного даху. — На ґалері було страшнійше, але за те веселійше. Там бодай були товаришки. Десь колись ви заглянули до мене; забалакали, потішили. Тут я сама. Зпід мого даху й світа божого не бачу. Одні плечі візника, тай тільки всего.

— Я ще мушу побалакати з моїм приятелем, бо він незабаром відстане від нас. Як ми вже поїдемо своїм шляхом і він своїм, я присядуся до тебе.

— Ви вже не Турок? — спитала, призираючися йому ліпше.

— Я вже скинув з себе шкіру Турка. Тепер я міщанин. Такий, як твій тато.

— То ви вже й не Мамбет бен Раджаб?

— Вже ні... Терпцю, незабаром буду знов коло тебе. З тобою під тим дахом.

Богдан вернув назад до Бурлая.

— Коли, гадаєш, зачнеться? — Бурлай спитав.

— Раньше як за два роки ні, бо так скоро ні ми не будемо готові, ні король, — Хмельницький відповів. — Королеви піде тяжше ніж нам, бо йому потрібна велика сила гроший. Він не скоро вициркає їх від скупих, обережних і недовірчивих Венетів. Гадаю, що найскорше зачнеться за два роки, найдалі за пять. До тої пори ми повинні бути готові і зачати танець, хоч би король ще не був готовий, або хоч би взагалі всі пляни короля розвіялися. Тоді зачнемо самі, доразу проти Польщі й не трібуючи комедії війни проти Турка, чи проти самого Криму. Можливе, що коли буде готовий король і при його помочи також ми, то що має вибухнути, вибухне перед упливом пяти років. Ми мусимо приготовлятися на той і на сей случай, щоби нас не захопила яка несподіванка.

— Коли так, коли до того ще так далеко, то не добре було би вже тепер стягати військо. Військо, що так довго стоїть без роботи, розлазиться. Що не розлізеться, ледащіє, і з війська робиться голота нідочого не пригожа.

— Очивидно, що стягаючи людий, треба для них мати якусь роботу. Стягай лише о скілько, о скілько будеш мати чим заняти їх. Найліпше буде водити їх троха на море, троха на очаківських Татар. Кримців треба по змозі щадити, бо вони повинні стати нашими найліпшими союзниками, нашою найсильнійшою підпорою.

— Я, поки що, буду запасатися збруєю, та муніцією. Буду також стягати коні. Троха за гроші, троха лицарським промислом з пасовиск Буджаків. Се буде робота для хлопців, яких зберу коло себе. Поставлю тобі цілий кінний полк з гарматою.

— В яких сторонах Запорожа гадаєш засісти?

— Ще сам не знаю. Насамперед мушу добре розглянутися. Гадаю, що для моїх плянів найліпше буде десь над Богом. Відтам до буджацьких коний буде недалеко і туди не заганяються старшини реєстрових. Пізнійше, коли полк вже треба буде комплетувати, не буду хлопців держати в купі на однім місци. Розкину їх сотнями по цілім Запорожу в найглухійших і в найнеприступнійших закутинах. В плавнях Великого Лугу можна скрити пару полків.

(Дальше буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ ПРО ПАНАХИДУ ЗА ФРАНКА.

Читаю в старокраєвих ґазетах, що другого дня Зелених Свят відбувся у Львові похід на Личаківське кладовище при співучасти 5-тисячної маси народу. Походом проводив о. мітрат Базюк, який при співучасти клиру відправив панахиди на гробах полягших, а рівнож на гробах визначних громадян: І. Франка, М. Шашкевича, Гнатюка, Барвінського та инших. Проповідь виголосив на гробах о. Др. Г. Костельник. На всіх гробах на переміну співали хори: „Бандурист", **„Питомців Духовного Семинара"** та „Сурми". Порядку пильнували знаменито зорґанізовані пластуни.

Прочитавше це, подумав я собі: А щоби то було, як би так львівською дієцезією правив еп. Богачевський, а др. Назарук грав там першу скрипку. Булиб певно суспендували і мітрата і ректора Духовного Семинара. Бо деж таке, щоби правити панахиду за Франка та ще мітратам.

Старокрайський.

ШКОЛА А УКРАЇНЦІ.

В Голосах Читачів у Свободі з дня 8. липня сього року вичитав я в дописі про славну Филаделфію, що на 15 до 20 тисяч Українців того міста найшовся тільки один Українець, який скінчив „гай скул". З огляду на те, що в часописи вичитав я теж зазиви, щоби другі громади показали, як справа мається в них, я хочу подати до відома громадян, що маленьке місточко (чи село?) Гановер, що лежить коло Вилкс-Баре, Па., та має не більше як сто українських родин, перегнало під сим зглядом велику Филаделфію ца сто процент, бо тут у малій громаді сього року покінчило „гай скул" три Українки.

Та сього ще мало. Сі три Українки поздавали свої іспити з відзначенням, чим дали доказ, що наші люди мають гарні талани, які варта плекати. Підчеркнути треба теж, що родичі сих панночок се члени Українського Народного Союза, та що У. Н. Союз своїм моральним упливом міг причинитися до того, що сі родичі рішилися посилати дітий у школи. Дівчата беруть живу діяльність у громадському життю, беруть участь у театральних представленнях, належать до церковного хору, тощо. Імена сих Українок: Марія Сторожка, Юлія Фолей і Параска Гулик.

Отець Параски, гр. Тимко Гулик, є найстаршим членом У. Н. Союза. Він посилає до „гай скул" ще двоє других дітий: син Петро є тепер на 4. році, а дочка Олена на 2. році „гай скул". Він удовець і працює в майнах, але всіх сил і труду докладає, щоби дати дітям висшу освіту.

В шкільнім році 1926—1927. українських дітий в гановерськім „гай скул" було 17. На слідуючий рік записалося знов 6. Треба теж підчеркнути, що в самому Гановері школи нема, та що діти мусять ходити або їздити „стріткарою" до Нантикок. Велику заслугу в тому, що так богато українських дітий записалося до висщих шкіл, треба приписати о. Н. Струтинському, пароxови місцевої української церкви, котрий при кождій нагоді наклинує родичів, щоби посилали дітий до висших шкіл.

Хотівби я при тій нагоді подати ще дещо більше про нашу місцевість, яку згадують у часописі дуже рідко, немовби вона була Богом забута. Прецінь ми маємо що згадувати, бо є в нас читальня Просвіти з гарною бібліотекою, є Братство на взір Ставропигії. Даємо концерти, уряджуємо відчити, тощо. Але се все не належить до моєї теми, і про те колись другим разом.

Мирон Сокольський,
Нантикок, Па.

НАСТРОЇ В КИЇВІ.

Берлінський еміґрантський російський денник „Руль" з 8. червня містить дуже знаменний допис з Києва. Автор допису, як видно, обмосковлений землячок, або й Москаль. Тим цікавіщі його поміщення. Він пише:

„Все йшло по старому, а ось події розвинулися таким темпом, що не знаю, від чого зачати. Вас цікавили наші „націонал-большевики". Націонал-большевиками називаю „українську комуністичну партію" з виразним національним обличчям, чим ріжниться вона від „комуністичної партії України", якої діяльність йде по лінії диктату Москви і яка являється строго інтернаціональною". Перший розвал між комуністами на Україні мав місце на конференції 22. жовтня 1921 р., про що сповіщував тов. Сокольніков циркулярем до ч. 9737. Боротьба цих двох течій часом затихала і вони неначеб то зливалися. Та так воно тільки здавалося. Бо при кожній нагоді вона вибухала, виказуючи, що під комуністичною корою відроджується національне почування. Мушу вам сказати, що серед націонал-большевиків нема жидівського елементу і тому ця течія здобуває прихильників серед народніх мас, одначе Жиди, що осіли на землі і зблизилися до селян, в партії причалюють власне до цеї течії. Сам я самостійником не був, одначе в душі глибоко вітаю це відроджене національне почування як противагу інтернаціоналізмови. Вся наша українізація проводилася і проводиться тепер саме під натиском української комуністичної партії і хоча я з мовою не в порядку, одначе в імя ідеї готов з нею помиритися. **Москва на цю справу дивиться инакше і переконавшись, що українізація зайшла за далеко, попробувала трубіти до відвороту, та це за пізно, бо харківський чи херсонський селянин тепер себе не уважає Русским, тільки Українцем.** Боротьба настільки заострилася, що наші доморослі большевики пробували відділитись від Радянського Союза, одначе тому, що це понад їх силу, старалися закинути вудку на заграницю, прохаючи помочі. Та дістали відповідь: „Найперше самі відділіться, а опісля ми можемо й поможемо вам станути на ноги". Лондонські події заскочили комуністичних вождів. Між ними переполох. Наш пересічний обиватель знає европейську дійсність з урядових радянських ґазет, і не може точно уявити собі, що на ділі сталося, хто винуватий, які будуть наслідки, одначе всім своїм єством відчуває, що це „початок кінця".

Розуміється, інформації дописувача „Руля" треба розбирати дуже критично. Вони цікаві перше всього як відгомін настроїв його найближчого окруження (Москалі і обмосковлені землячки — вороги комунізму). Не без інтересу кінець допису. В ньому сказано:

„По мойому, а й на думку богатьох людей — майбутня Росія без рад не обійдеться, хоча знаємо, що це слово богатьом людям не дуже то подобається (та їх не будуть питати!). Яка влада це прийшлаби на зміну большевиків, ради вона мусить залишити, головно по селах і волостях (прецінь у свій час була державна рада), а їхній склад зміниться, нехай він буде і цензовий, як тепер, тільки що зовсім навпаки! Бо не треба забувати, що наш селянин в радах бачить свою оборону перед вищими властями, хоча це — розуміється — більше йому так здається, одначе коли ті будучі ради підуть пі диктат вищої чі ради на стрічу селянству, то й воно піде за владою. Головно, щоби нова влада не підносила земельного питання; його піднесе саме селянство, бо селянин хоче бути власником (головно у нас на Україні), а постійні переділи і розділи йому надоїли. Селянин, обробляючи сьогодня свій наділ, не має певности, чи буде його обробляти на другий рік. Тому не дуже ходить коло землі, бо не хоче працювати для того, що на другий рік дістане право сіяти на тій землі. Землі є досить, вистане і для бувших дідичів, що схочуть осісти на землі, а голодувати їм не доведеться, бо селянин сам готов заплатити за землю, очевидно постепенно, щоби тільки з нього десяти шкір не здирали та щоби караючих експедицій не насилали. Тепер у нас богато говорять про війну. Я переконаний, що до неї не прийде. Та те, що говорять про війну, обурюються і горячкуються — нічо не шкодить, бо все це будить національну гордість і свідомість".

КРОВАВА БІЙКА НА ВІДЕНСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ.

На віденськім університеті прийшло до завзятої бійки між студентами націоналістами і соц. демократами. Було богато тяжко ранених. Університет на той день замкнено. Причиною бійки був заповіджений соц. студентами відчит „Соціялістичний NUMERUS CLAUSUS".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Як Филаделфія зачала збірку на Дім Інвалідів нашої армії.

Заходом стрілецького гуртка Ч. І., при співучасти тт. Драматичного Кружка ім. Т. Шевченка та Української Молодіжи відбувся дня 3. липня всенародний фестин, з якого весь дохід понад сто долярів призначено на будову Дому Інвалідів нашої Армії у Львові.

Тому тільки, що це було започатковання дальшої збірки на сю ціль в Филаделфії, хочу сказати кілька слів про цей фестин і його ріжноманітну й незвичайно цікаву програму.

Перш за все елегантний „бос" ждав на гостей при послідній стації а чудові дівчата та хлопці в народних строях вказували місця. Не мале було здивовання, коли гості дізналися, що бос везе всіх безплатно. Фарма, де відбувався фестин, прибрана. Написи „Витайте", „Слава борцям а волю!!, чудові картини з життя наших Інвалідів відразу вказують вам, що це не звичайний пікнік, але якесь велике свято. При однім столі бачимо напись: „Переглянньте краєву пресу". На столі повно ґазет і книжок а все це є з читальні Стрілецького Гуртка Ч. І. Там теж продажа „Гуцульського Курія" О. Бабія, Національної Думки та карток з проєктованим домом наших Інвалідів. Зачалася почта і дівчата жваво розпродують карточки, бож дохід з них призначений на Дім Інвалідів. Фестин зачався сольовим танцем п. Т. Моклюка і панни Слободзян, який публика приняла бурею оплесків. Зачалася вистaвка одноактівки „на Филях Зневіри" В. Петрусика. Сам автор грав головну ролю. Зміст слідуючий: Безрукий інвалід співає пісню стрілецьку „Чогож я сьогодня сумую, про стрілецькую долю згадав"... а душу його обгортає сум, що ходить він між людий і просить куска хліба. А чейже не так давно він боронив Україну та наче вихор буяв зі стрілецтвом. Надходять хлопці і дівчата та зачинають танці. Між ними є теж Остап, бувший член Армії. І він танцює. Побачивши інваліда, свого найкращого товариша, він кидає танець та просить вибачення у інваліда за те, що в хвилі, коли борці валяються під ворожим тином, ми яко нація бавимося, гуляємо. В Остапа родиться зневіра в життєздатність такої нації, котрої молодь знає тільки питте, гуляннє і забаву. Та інвалід потішає його, що він надто чорно дивиться на таку молодь, що вона не така зла, але потребує батьківського щирого, проводу. Він показує йому американські часописи, в яких говорять про збірку на Дім Інвалідів, про обезпечення наших борців, про орґанізацію молоді та бувших членів нашої Армії. Остап з одушевленням приймає ці вісти, кличе парубків та розказує їм новини. Хлопці радіють та вибравши Остапа своїм провідником рішають із себе оснувати революційний гуртoк для боротьби з окупантами. Залунала пісня. Та тут зявляється жандарм і хоче арештувати Остапа. Інвалід кидається на жандарма та ударом повалює його на землю. Виносять трупа та рішають про свої перші сходини. Піснею кінчиться представлення. Танці під проводом п. Т. Моклюка, співи та гра артистів була без заміту та викликала бурю оплесків. На хвилину перервав фестин зливний дощ, але і тут хор забавляв публику піснями. В дальшу програму ввійшли: вигравки, збирання бараболь (з нагородою для дівчат), перегони в путах (з нагородою для хлопців), які публика приняла з оушевленням та витала побідників грімким „гурей". На жаль після зливного дощу земля так розмокла, що лет українського Линдберґа мусів відпасти. Він обіцяв однак, що на другім пікніку Стрілецького Гуртка Ч. І., який відбудеться дня 14. серпня, вилетить без огляду на погоду.

Дві річи тут гідні уваги, а саме: Фестин на Дім Інвалідів устроїла филаделфійська молодь і то роджені Американці і ті, що недавно прибули з краю. Після програми видно скільки вони вложили труду і як гарно вони вміють співпрацювати в народних справах. За це належиться їм щира подяка від филаделфійського загалу. Хай тільки працюють дальше успішно.

На фестині не переведено ні одної збірки а мимо великих розходів був такий гарний дохід на Дім. Це свідчить, що публика вдоволена та розуміє вагу будови Дому для Інвалідів.

Вертаючи домів, я чув запити чому не переведено збірки? Та це був тільки початок збірки. І коли піде дальша праця, то певно жаден Филаделфієць не відмовиться від жертви і ми самі Филаделфійці зможемо побудувати свій восьмий дім у Львові для наших Інвалідів. Треба 13.000 долярів на будову дому. І колиб устроєно таких 150 фестинів, сума булаб зібрана. А пікніків у нас не сто, але сотки.

Найкращою подякою впорядчикам того прегарного свята буде піддержаннє їх дальшої праці так довго, доки Дім Інвалідів не буде побудований.

Филаделфієць.

ЕДМОНТОН, АЛЬТА, (КАНАДА).

Як в нас святкували Діямантовий Ювилей Канади.

І Вам в стейтах буде цікаво мати образ того, як в нас, у канадійських містах святкують діямантовий ювилей Конфедерації Канади. А особливо Вам цікаво буде знати, як це свято святкують канадійські Українці. От і тому подаю Вам образ того свята з Едмонтону, де я живу.

Уявіть собі, що стоїте на вулиці і приглядаєтеся і бачите як великі маси нашого народу йдуть походом. Попереду двох громадян з синьо-жовтими лентами, на яких видніє напись, що вказує на те, що це український похід. А за ними козацький старшина на сивім кони веде відділ козаків на конях з витягненими шаблюками, всі в козацьких строях. Перших трох везе прапори. Ліворуч український прапор з тризубом, а праворуч канадійський. По середині між ними іде англійський кіннотчик (рівнож Українець) в британсько-канадійськім уніформі. За ними посувається звільна віз зі снопами збіжа. Коні прибрані в синьо-жовті бендери. На возі у всіх рогах наша дітвора в народних строях вимахує синьо-жовтими і канадійськими прапорами. Дітвора сидить на пірамідально збудованих лавках, а на верху піраміди сидить дівчина, оповита вінком пшениці з британсько-канадійським прапором в руках.

За возом йшли жінки і дівчата, прибрані в народні весільні строї, а за ними поступали чоловіки з синьо-жовтими лентами. Похід замикав другий відділ козаків на конях. Канадійці витали похід гучними оплесками.

О годині 8 вечером виступали знова в парку на арені українські співаки і танцюристи школи Авраменка в українських строях і там рівнож греміли оплески з боку анґлійської публики, яка була захоплена нашими національними танцями.

Такий день зробив більше для пропаґанди доброго українського імени як не знати які віча чи брошури. Культура нашого народу знайшла тут свій вислів, українське імя зросло на повазі і силі. А заслуга в тім головно Українського Народного Дому і Українського Інститута ім. Грушевського, бо головно ті оба товариства зайнялися улаштованнем цего свята. Через релігійні і політичні роздори не взяли участи православні і большевики, а цего не повинно бути. Такі маніфестації повинні нас обєднувати і хоч в таких хвилях повинні ми, Українці, виступати як одна родина. Тимбільше, коли такі виступи приносять честь українському імени.

ПОШЕСТЬ КОНОКРАДСТВА.

Квітнуть і процвитають тепер на Радянській Україні всякі злочини, та найстрашніщою язвою для селянства є поширене до нечуваних розмірів конокрадство. Далі наводимо уривок з листа одної селянської родини до свояків, що живуть на еміґрації, з якого видно ту сторінку теперішнього побуту на Радянській Україні: „Ми всі — пишуть у листі — покищо здорові, тільки нас тепер посітило велике нещастя, так що навіть не знаємо, як його пережити; а що Катруся, то дуже важко се переживає і лежить хвора. А яке нещастя, — то се в ніч проти Благовіщення с. р., з 6 на 7-го квітня, у нас вкрали останню пару коней. Коні були гарні, лошаки свого хову. Давали мені на ярмарку чотири сотні карбованців. І от тепер ми залишилися без коней, напевно на довго, бо нема грошей купити другі. У нас на Україні дуже розвелося конокрадство та грабіжництво, так що горе жити. Кожної ночі відбуваються грабунки та крадіжі і вбивства — а все за коні та комори. Влада зі злодіями поводиться дуже мягко. Коли спіймаєте злодія коло коней, то бити — Боже борони!, бо попадеш у тюрму; а там тебе злодії, що відбувають кару, забють за те, що ти бив злодія. Правда, що злодіїв засуджують за коні до пяти років тюрми, але вони сидять там звичайно не більше пяти місяців, бо тюрми повні так, що нема їх де дівати. Або роблять розгрузку тюрем і їх випускають. У нас на днях був такий випадок. У сусідньому селі чоловік з жінкою виїхав у поле сіяти овес. Розсіяв, жінка каже: я буду волочити борони, а ти йди до дому на варстаті полотно робити. От він і лішов. Коли над вечір жінка верталась до дому, то злодії вискочили з ліса і ту жінку задушили, а коні з возом забрали. А скільки так по дорогах повидирали, то се без ліку; де вони їх дівають, то се, чорт знає! Отсе стільки находився та пригадав про Вас, тай думаю, давай поділюся з вами своїм горем. А Катруся лежить хвора, бо дуже важке положення. Всі люде в поле їдуть сіяти, а ми у вікно дивимося та плачемо".

ПОКЛИК

ДО РОДИМЦІВ СЕЛА КОЦИРОВА, ПОВ. БІБРКА, ГАЛИЧИНА.

Дорогі Родимці:

В нашім рідним селі розпочали будову читальні Просвіта. Однак, як Вам відомо, в Галичині селяни перебувають всяку нужду так, що їм не вистарчає на мізерний прожиток, а про гроші то й думки не може бути.

Тому наші родимці в Коцирові не в силі побудувати дому читальні своїми власними фондами, проте Комітет будови читальні віднісся до нас з просьбою о негайну поміч.

Будинок є досить обширний, бо на 25 метрів довгий а на 7 метрів широкий, і буде коштувати $2000.00. Фундамент вже вимурований, а до дальної будови нема гроша.

Тому ми в Ню Йорку скликали дня 12. січня 1927. р. до Укр. Нар. Дому збори. На сих зборах явилося наразі 25 осіб, вибрано постійний комітет до збирання фонду на будову дому читальняного. До комітету вибрано як слідує: Дмитро Багрій, голова; Ізидор Лесів, писар; Микита Ґула, касієр; Дмитро Ґула, Михайло Литвин, М. Штиґа, члени.

Отож просимо родимців, щоби не пожаліли по кілька долярів на так важне діло, як будова чит. Просвіти.

Гроші можна слати на руки касієра. Адреса:

Mikita Gula,
156 First Avenue,
New York, N. Y.,

або впрост на руки Гринька Огоновського в Коцирові.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ВОЛКІВЦІ КОЛО ДЗВЕНИГОРОДА, ПОВІТ БОРЩІВ.

Дуже нам тяжко приходиться перевести наш плян, то є будову Народного Дому в рідним селі. Та коли другим селам помагають родимці з Амереки, ми свято віримо, що й наші односельчани поможуть нам в тім добрім ділі.

За Виділ кооперативи „Згода": Іван Михайлів, М. Кривецький, П. Романишин, Д. Костинюк.

ВІДОЗВА

до всіх Українських Інституцій, Товариств, і поодиноких громадян Українців в Америці і Канаді від Кружка „Рідної Школи" в Печеніжині — (східна Галичина під Польщею).

Перед двома роками заснували батьки дітей в шкільному віці українську приватну школу в Печеніжині (на 4000 душ українських а 400 польських маємо польську державну школу).

В першім році науки вписалося до згаданої школи 52 дітей до першої кляси.

В другім році науки крім дітей з попереднього року вписалось 78 дітей до першої кляси, так що теперішна школа числить 130 учнів.

Тих 130 учнів учать три кваліфіковані сили учительські, оплачувані виключно батьками тих учнів.

Приміщення під сю школу малисьмо до тепер в домі читальнянім в одній салі. Позаяк з кінцем шкільного року 1926/27 впишеться до першої кляси знова щонайменше таке число як і попереднього року, проте заходить конечна потреба будувати власний будинок під свою рідну школу — бо понад 200 дітей неможливо буде учити в одній шкільній салі.

Підписана Старшина Кружка „Рідної Школи" в порозумінню і за дозволом Головної Управи „Рідної Школи" у Львові відноситься до всіх Українців в Америці і Канаді з горячим проханням жертвувати хочби найменші грошеві датки на площу і шкільний будинок в Печеніжині. — Без жертв наших братів з Америки і Канади ми печеніжинці ніколи не будемо в силі купити площу під школу і вибудувати свій власний будинок, тимсамим удержати висші річники науки.

Субвенції ані державної помочи хочби найнизшої ми не одержимо — одинока наша надія у Братів в новому краю.

Українці, замешкалі під сю пору в Америці і Канаді — до Вас ми закликаємо: Не дайте виростати нашим діточкам в темноті, не допустіть наших діточок до відступства від свого народу — поратуйте нас — бо, мовляв, „громада по нитці а бідному сорочка" — для одиниці маленька жертва не зробить жадної ріжниці — а ми будемо мати свою рідну школу — до Вас витягають рученята маленькі наші діточки з проханням

„Поратуйте нас!"

Площа і будинок під семиклясову школу буде коштувати до 7.000 дол. (сім тисяч долярів). До такої високої суми ми можемо прийти лиш за Вашою помочею.

Жертви прохаємо надсилати на адресу: „Покутський Союз" кредитово-господарчий в Коломиї, Народний Дім, число щадниці 2054.

Печеніжин, в лютім 1927.

За Кружок „Рідної Школи":

Карло Шипайло, голова;

Юра Чупрей, секретар.

За Комітет Приватної Школи: Василь Чемерис, Василь Грабовецький Стефана, Іван Самокишин Костя, Василь Димидів Юри, Никола Пнівчук Николи, Андрій Чупрей, Гриць Дувірак, Никола Сметанюк Гаврила.

ДРУКАРНЯ

У. НАРОДНОГО СОЮЗА „СВОБОДА"

виконує старанно, дешево і на час всякі друкарські роботи як:

СТАТУТИ, ПРОГРАМИ І ТІКЕТИ НА КОНЦЕРТИ, ПРЕДСТАВЛЕННЯ, ПІКНІКИ І БАЛІ, ЯК ТАКОЖ КОВЕРТИ І ЛИСТОВІ ПАПЕРИ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ.

Проситься всі відділи У. Н. Союза удаватися зі всякими замовлення до своєї власної друкарні на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА

за місяць червень 1927 року.

ВІДДІЛ 97.

Тов. ім. Івана Франка в Пасейку, Н. Дж.

Жертва з каси відділу	$10.00
Жертви від части членів	14.00
Разом	$24.00
Бобирад Микола	1.00
Долинський Іван	1.00
Нестор Юліян	1.00
Припхан Анна	1.00
Сметана Василь	1.00
Табачук Михайло	1.00
Яциник Антін	1.00
Кічак Лука	1.00
Припхан Михайло	1.00
Смага Микола	1.00
Кузьма Остаф	1.00
Ласів Сенбо	1.00
Кухар Анна	1.00
Мельник Мартин	1.00

ВІДДІЛ 105.

Бр. св. Володимира в Філаделфії, Па.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.

Дісланo від членів	$15.00
Разом	$15.00
Котила Петро	$5.00
Крайник Стефан	5.00
Росолович Никола	2.00
Шагала Григорій	2.00
Стебельський Іван	1.00

Замітка: — В звіті, проголошенім в червни 1927 р., проголошено імя жертводавця Василь Пишла, правильно має бути Питляк Василь, жертвував $5.00 на Сиротинець-Захист У. Н. Союза, які Комітет отримав в маю 1927 р.

ВІДДІЛ 110.

Бр. св. Петра і Павла в Вандерґріфт, Па.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.

Дісланo з каси відділу	$10.00
Дісланo від части членів	9.50
Разом	$19.50
Завальницький Іван	$ 50
Пахалка Борис	50
Чайковський Николай	1.00
Блавуцяк Андрій	1.00
Русецький Тома	2.00
Манастирський Семеон	1.00
Теплий Василь	1.00
Кричковський Олекса	1.00
Лібрик Дмитро	50
Чайковський Петро	1.00

ВІДДІЛ 112.

Сестрицтво Пресв. Богородиці в Клівленд, О.

Жертви від части членів проголошено.

Жертва з каси відділу	$10.00
Дісланo від членів	15.25
Разом	$25.25
Бахароська Марія	$1.00
Цапик Барбара	50
Дутковська Варвара	1.00
Ковалець Катерина	1.00
Качмар Розалія	1.00
Луцишин Марта	2.00
Нижник Анна	50
Сідорович Ева	1.00
Сорохман Ева	25
Стиранка Катерина	50
Зарічна Текля	25
Соровчак Катерина	1.00
Соровчак Фруська	25
Бучек Пазя	25
Багней Марія	50
Головчак Анна	1.00
Лазуко Олена	25
Шимчак Катерина	50
Миколайко Марія	1.00
Самолін Елена	1.00
Будованець Марія	50

ВІДДІЛ 127.

Бр. св. О. Николая в Бофало, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.

Дісланo від членів	$2.00
Разом	$2.00
Кілин Омелян	$1.00
Буритинський Іван	1.00

ВІДДІЛ 197.

Бр. св. Івана Хрестителя в Медісон, Ілл.

Жертва з каси відділу	$ —
Жертви від части членів проголошено.	
Дісланo від членів	3.00
Разом	$3.00
Мусяла Іван	$1.00
Мусєла Марія	1.00
Коробій Юрій	1.00

ВІДДІЛ 204.

Відділ 204 Укр. Нар. Союза в Ню Йорку, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.

Дісланo від членів	$4.00
Разом	$4.00
Задорецький Петро	$2.00
Мартинюк Петро	1.00
Максимюк Михайло	1.00

ВІДДІЛ 223.

Бр. св. Івана Хрестителя в Вілкс Берри, Па.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.

Дісланo від членів	$15.00
Разом	$15.00
Джуган Михайло	$1.00
Кавалкевич Михайло	1.00
Присташ Михайло	1.00
Стебелінський Семен	1.00
Стебелінська Ксеня	1.00
Паздрій Марія	1.00
Ярош Николай	1.00
Ярош Марія	1.00
Яромко Теодор	1.00
Шелевець Семко	1.00
Джуган Петро	1.00
Котлярчик Марія	1.00
Котлярчик Михайло	1.00
Ґрундовський Никола	1.00
Пиш Павло	1.00

ВІДДІЛ 245.

Тов. Січ ім. Хмельницького в Трентон, Н. Дж.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.

Дісланo від членів	$4.00
Разом	$4.00
Собчак Онуфрій	$2.00
Сойка Іван	1.00
Кушнір Василь	1.00

ВІДДІЛ 257.

Бр. св. Петра і Павла в Джерзи Сіті, Н. Дж.

Жертва з каси відділу	$ —
Жертви від части членів	8.40
Разом	$8.40
Зубрид Антін	$1.00
Коляда Дионизій	50
Поліщук Марія	35
Волошин Евдокія	1.00
Бенґер Зофія	25
Данько Ігнатій	50
Каранько Олекса	50
Пішко Николай	25
Сокіл Михайло	25
Сидляр Дмитро	1.00
Тур Николай	40
Маланчук Ілько	40
Фурка Василь, молод.	50
Rev. Олекс. Улицький	1.00
Фурка Петро	25
Костефка Отефан	25

(Дальше буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЕСКЕГОНІНҐ, Н. Й. Бр. св. Михаїла, від. 231, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеться в неділю, дня 17. липця, о годині 2-ій пополудни в Укр. Нар. Домі. Кождий член має явитись на означений час; не явившийся, заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Василь Луцишин, секр.

САВТ БЕТЛЕГЕМ, ПА. Бр. св. Димитрія, від. 288, подає отсим до відома всім своїм членам, що мітінґ відбудеться дня 17. липня, в неділю, о год. 11-ій перед полуднем. Проситься членів зійтись на час, бо по мітінґу наш відділ устроює великий пікнік, котрий мав відбутись 10. липня та через дощ не відбувся. — В. Підгайний, секр.

ІСТОН, ПА. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 187, подає до відома всім своїм членам, що піврічний мітінґ відбудеться в неділю, дня 17. липня, о годині 2-ій пополудни в гали парафіяльній при 4-ій ул. Проситься всіх членів явитися на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Рівнож пригадується тим членам, котрі ще не зложили своєї жертви на Сиротинець У. Н. Союза, щоби на піврічнім мітінґу зложили. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Микола Підгайний, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. Бр. св. Кирила і Методія, від. 86, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеться в неділю, дня 17-го липня, зараз по Сл. Божій в парафіяльній школі на Ґрент стр. Обовязком кождого члена бути присутним, бо контрольна комісія здасть справоздание за шість місяців. Таксамо будуть другі важні справи до полагодження. Браття і Сестри прийдіть всі, як один на піврічний мітінґ, Ваша присутність є дуже потрібна. Члени, котрі були суспендовані минувшого місяця, коли не прийдуть на сі збори і не вирівняють своїх залеглостий будуть виключені з членства. Проситься тих членів, котрі ще не зложили нічого на Сиротинець, щоби принесли свої жертви на сей мітінґ. Чи не сором вам, коли читаєте, як щедро другі відділи жертвують на Сиротинець. Пора нам, браття, пробудитись і взятись до діла за приміром других відділів. — Григорій Сайкевич, голова; Олекса Шийка, кас.; Павло Саламаха, секр.

НАГОРОДА ДЛЯ УКРАЇНЦІВ У ФОРТ ВІЛЛІЯМ.

За гарно пристроєний віз підчас паради в день діямантового Ювилею Канади дістали Українці у Форт Віліям спеціяльну нагороду. Першу нагороду дістали Греки за мініятурну репродукцію Партенону.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ